

KIRŞEHİR VE KONYA AĞIZLARININ ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ YAZI DİLİNİN OLUŞUMUNA ETKİSİ

*Mehmet Dursun Erdem**

Konya ve Kırşehir ağızlarına bakıldığında öbür Orta Anadolu ağızlarından farklı olduğu ve Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin diliyle arasında bazı uyumsuzlukların meydana geldiği görülür. “Tarihî kaynaklara göre Anadolu’da ilk eser verenler, meselâ Sultan Veled, Hoca Dehhanî, Ahmet Fakih, Konya’da yetişmiş ve Konya’da eser vermiştir. Şeyyad Hamza, Akşehirli; Âşık Paşa ve Gülşehrî, Kırşehirlidir. Konya, Anadolu Selçuklularının başkenti ve kültür merkezidir. Kırşehir de dönemin önemli kültür merkezlerinden biridir. İlk müelliflerin Konyalı, Kırşehirli olması yazı dilinin bu yöre ağızları temelinde ve bu yörelerde teşekkül ettiği düşüncesini akla getirebilir. Ancak Konya ve Kırşehir ağızlarında, Eski Anadolu Türkçesinin en önemli özelliği olan ünlü yuvarlaklaşması görülmemesi bu düşünceyi zayıflatmaktadır” (Karahan 2000;1996:176). Özellikle Kırşehir ağızında dil benzeşmesi yazı diline oranla çok daha kuvvetli ve sağlamdır (Günşen 2000:38).

Bu yazıda Konya ve Kırşehir yöresi ağızlarının Eski Anadolu Türkçesi (EAT) yazı dilinin oluşumunda etkili olup olmadığı konusu tartışılacaktır.

1. Selçuklu dönemi ve devamında Konya ve o yüzyıllarda ona bağlı olan Kırşehir Anadolu’nun en önemli eğitim ve kültür merkezleridir. Asırlar boyunca özellikle Konya’da yüzlerce eser kaleme alınmış; bu şehir, kültür merkezi niteliğini Osmanlı döneminde de devam ettirmiştir.

* Dr. Mehmet Dursun Erdem, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. mdursunerdem@hotmail.com, derdem@omu.edu.tr. Eleştiri ve yorumlarıyla bu yazıya katkıda bulunan Ahmet Günşen ve Nurettin Demir’e teşekkür ederim.

Karahan, bildirisinde EAT metinlerinin karakteristik özelliklerinden olan yuvarlaklaşma temayülünün Konya ve Kırşehir ağızlarında olmaması sebebiyle, EAT yazı dilinin kaynak ağızı olarak bu iki şehir dışındaki Orta Anadolu ve Orta Karadeniz şehirlerinin ağızlarını işaret etmektedir. Bildirisinin sonunda Karahan şu soruları sorar: “Ünlü yuvarlaklaşması görülmemesine rağmen Konya ve Kırşehir yöresi ağızları yazı diline kaynaklık edebilir mi? ... Anadolu’da Konya ve Kırşehir dışında aynı dönemde başka kültür merkezleri yok mudur? Varsa yazı dili bu yörelerde teşekkül etmiş olamaz mı?” (Karahan 2000).

Bugünün ağızları tarihî ağızların devamı olduğuna göre, 21.yüzyılda tespit edilen veriler ışığında tarihî ağızlar ve bunlardan teşekkül etmiş yazı dilleri bir noktaya kadar tespit edilebilmektedir. Nitekim son zamanlarda birçok araştırmacının yapmış olduğu bazı çalışmalar günümüz ağız verileriyle EAT metinlerinin karşılaştırılmasına dayanmaktadır (bk. Karahan 2000, Develi 1999; 2002a; 2002b; 2004a; 2004b; 2004c, Duman 2002; 2004, Korkmaz 2004, Erdem 2005). Ancak günümüzün ağız verileri, tarihî ağızları ve bu ağızlardan teşekkül etmiş olabilecek yazı dillerini tespit etmede bazen yanıltıcı olabilir. Özellikle Anadolu 11. yüzyıldan 1920’lerdeki mübadeleye değin göç almış ve sürekli demografik yapısı değişmiş bir coğrafyadır. Bir de buna yüzyıllar süren siyasî istikrarsızlığı ve farklı siyasî otoritelerin varlığını eklersek, durum epeyce karışık bir hâl alır. Tabii olarak bu göç hareketlerinden en çok etkilenen yerler, cazibeye sahip siyasî ve kültürel merkezlerdir. Dolayısıyla Anadolu’da da bu durumlardan en fazla etkilenen yöre dönemin en cazibeli Anadolu şehirlerinden olan Konya ve Kırşehir’dir. Tabii o dönem Kırşehir Konya’ya bağlıdır. Kırşehir sancağı, 1294 (1877)’te Ankara vilâyetine bağlanıncaya kadar Konya vilâyetinin Niğde sancağına bağlı bir kaza durumundaydı (Günaydın 2004:218).

Sultan Veled, Hoca Dehhanî, Ahmet Fakih, Şeyyad Hamza, Âşık Paşa ve Gülşehrî gibi EAT yazı dilinin ilk eserlerini verenler Konya ve havalisinde yetişmiş, büyümüş, doğal olarak oranın ağızıyla konuşan insanlardır. Eğer bu günün Konya ve Kırşehir ağızlarıyla, bu yazarların eserleri arasında dilsel bir kopukluk varsa, buna neden olan şey nedir? Bugün Konya ve Kırşehir ağızlarında öbür Orta Anadolu ağızlarına nazaran bir farklılık göze çarpıyorsa bunun sebebini göçlerde ve iskân siyasetlerinde aramak gerekir. Dolayısıyla 14. yüzyıl sonrası bölgedeki siyasî ve sosyal durum bu konuda bir kanaate varmamıza yardımcı olacaktır.

Anadolu coğrafyasındaki tarihî iç göç çalışmalarının bugüne kadar yapılmamış olması, Anadolu ağızlarının tarih boyunca nasıl şekillendiği konusunda net bilgilere ulaşmamamıza sebep olmuştur. Türk boyları

Anadolu'ya geldikleri andan itibaren siyasî, sosyal ve iktisadî sebepler yüzünden sık sık göç etmek zorunda kalmışlardır. Özellikle Orta Anadolu bölgesi siyasî ve sosyal olumsuzluklardan en fazla etkilenen açık sahalardır. Coğrafi durumun Anadolu'nun öbür bölgelerine nazaran nispeten daha düz ve engebesiz oluşu, Orta Anadolu'nun siyasî ve sosyal olaylardan en fazla etkilenen bölge olmasına sebep olmuştur. Konya'nın başkent ve Kırşehir'in kültürel bir merkez oluşu, diğer şehirlere nazaran buraların daha fazla göz önünde bulunmasına yol açmış, buraları siyasî ve sosyal baskılardan en fazla etkilenen bölgelerden birisi durumuna getirmiştir.

2. Konya ve Kırşehir'in günümüze kadar bilimsel ve ayrıntılı bir göç haritası ortaya konulmamıştır. Genelde amatör çalışmalar ve son zamanlarda yazılan birkaç makale haricinde bir kaynağa ulaşabilmiş değiliz. Ancak genelde Orta Anadolu'yu, özelde Konya ve Kırşehir bölgesini etkileyen ve buraların demografik yapısını değiştiren bazı siyasî ve sosyal olaylar olmuştur.

2. 1. Orta Anadolu'nun nüfus yapısını etkileyen en önemli olayların başında Moğol istilâsı gelmektedir. Yıldırım Beyazıt'ın Timurlenk tarafından bozguna uğratılması ülkeyi on bir yıl süren siyasî bir kargaşalığa sürüklemiştir. Bu kargaşalıktan en fazla etkilenen bölge ise yine Orta Anadolu bölgesi olmuştur. Siyasî belirsizlik ve otorite boşluğunun yanında, Moğol iskân siyaseti gereği özellikle Orta Anadolu'ya, başta Kıpçak olmak üzere Doğu Türk boyları yerleştirilmiştir. Aynı durum daha önceki Moğol istilâsında da karşımıza çıkar. Bahsedilen göç dalgalarından en önemlisi Moğolların Horasan'ı istilâ etmeleriyle başlamıştır. Horasan'daki Türkmenler bu istilâdan kaçmak için Anadolu'ya gelmişlerdir (bk. Sümer 1967:122, Togan 1981:232-485; Buran 1992). Hatta Gülensoy'a göre Kırşehirdeki *Mahan Öz* adlı coğrafi ad bu tarihî rivayetin hatırasını taşımaktadır (Gülensoy 1993:34). Büyük Selçuklu'nun yıkılışına sebep olan Moğol istilasında "Anadolu'ya işgal kuvvetleri olarak gönderilmiş olan Moğollar, başlıca Tokat, Amasya, Çorum, Kırşehir, Kayseri ve Sivas çevresinde yerleşmişlerdir. Bunlara umumiyetle "Tatar" adı verilmiştir. Bu gelenlerin hepsi Moğol menşeli olmayıp, aralarında Uygur ve diğer Türk kavimlerinden önemli zümreler de vardır. Görülüyor ki, Olcaytu ve Ebu Saîd devirlerinde, İlhanlılar tarihinde Uygur Türklerinin rolleri, önemli derecede etkili olmuştur (Sümer 1967:144-163, Göde 1994:30)." Bu geleneksel Moğol iskân siyasetinin yanı sıra siyasî kargaşalık ve otorite boşluğu, o dönem bölgeden göçlere sebep olmuştur. Ayrıca "Moğolların, İran içinden geçerek Azerbaycan'a ve Gürcistan sınırlarına kadar ilerlemesi İranlıların olduğu kadar İran'daki Türkmenleri de yerlerinden etmiş, onları sürülerine Anadolu otlaklarında yer bulmaya

zorlamıştır (Cahen 2000:93-94).” Bu baskı Orta Asya ve İran’dan birçok âlim, bilgin ve sanatkarın Anadolu’ya kaçmasına sebep olmuştur (bk. Kocatürk 2000:4). Moğol istilâsının Kırşehir’deki durumunu tarihçiler tarafından şöyle anlatır: “Karamanoğlu Mehmet Bey’in ölümünden sonra Türkmen halkın yaşadığı bölgeleri baskı altına alan Moğol ve Selçuklu idarecileri, özellikle Kırşehir ve yöresinde baskılarını iyice artırmışlardı. Kırşehir’e gelen idareciler halka öyle zulmediyorlardı ki memleket baştan başa harabeye dönüyordu. Meşayih ve halkın ileri gelenleri onların arzularını yerine getirmek için tekkeleri, evleri rehin koydular. Ağır vergiler nedeniyle aç ve çıplak kalan halkın yoksulluğu neticesinde Kırşehir’de bir tek baca dahi tütmez olmuştu. Moğolların tayin ettikleri valilerin ağır zulümleri, Selçuklu idarecilerinin açgözlülüğü, Kırşehir’de hayatı çekilmez hâle getirmiştir. Bu baskılardan iyice bunalan halk, Kırşehirli bir Türkmen beyi olan Kızıl Ahmet’in başkanlığında başta Moğollar olmak üzere kendilerine iyice yabancılaşmış bulunan Selçuklu yöneticilerine karşı isyan etti” (bk. Altınok 2004:2, Şapolyo 1972:204).

Bu büyük Moğol istilâları, baskı ve zulümler doğudaki Türk boylarını Batı’ya göç etmeye zorlarken, Orta Anadolu’daki Türkleri de Batı ve Kuzey Anadolu’ya göç etmeye zorlamıştır. Aslında bu baskılar sayesinde Batı Anadolu Türkleşmeye başlamıştır. Ancak bölgenin ağız yapısı bu göç hareketlerinden oldukça etkilenmiştir. Özellikle Orta Anadolu’ya göç eden bu Kıpçak ve Doğu Türk boyları birkaç yüzyıl içerisinde bölge halkıyla karışarak ağız katmanlarının oluşmasına sebep olmuştur.

2. 2. Konya ve Kırşehir bölgesinin nüfus yapısını etkileyen ikinci önemli olay ise tarihçiler tarafından “Kızılbaş” olarak adlandırılan isyan hareketidir. Şah İsmail’in Anadolu’da etki alanını genişletmek ve Osmanlıyı zayıflatmak için mollalarını Anadolu Türkmenleri arasına salması, bu hareketin tehlikeli boyutlara ulaşmasına neden olmuştur. “Türkmenler ise fizikî olarak kent dışında yaşıyorlar, toplumun ve kültürün de dışında kalıyorlardı; daha doğrusu geniş anlamıyla bir başka kültürü olan bir başka toplum oluşturuyorlardı (Cahen 2000:148).” Bu durum Türkmenler arasında Kızılbaş hareketinin çok çabuk kabul görmesine de zemin hazırlamıştır. O dönem isyan hareketlerinde “Şah İsmail, Şam Bayadı aşîretine dayanmış ve Kızılbaş halkın çok bulunduğu Kırşehir ve Bozok’a kadar girmeyi bile başarmıştır (Kütükoğlu 1993:237).” Gittikçe önü alnamaz bir hâle gelen bu durum Osmanlı Devleti’ni endişelendirmiş “Yavuz döneminde İran seferinden önce Kızılbaş tehdidini ortadan kaldırmak için devlet politikası olarak göç ve iskân hareketlerine girişilmiş ve o sıralar Orta Anadolu epeyce karışıp durulmuştur (Yücel-Sevim 1991:116-117).” Kızılbaşların çok yoğun olduğu Orta Anadolu bu

iskân ve baskı hareketinden en fazla etkilenen bölgedir. Yine bu olaylar sonucunda Konya ve Kırşehir’de birçok Türk boyu farklı bölgelerde iskân edilmiştir. Yavuz Sultan Selim döneminde Konya, Karaman, Teke, Ankara, Kayseri bölgelerindeki birçok aşiret Anadolu’nun Doğusunda iskân edilmişlerdir (Gülensoy 1993:67). Özellikle Şah İsmail’e karşı uygulanan iskân politikası sebebiyle, XVI.yy.da birçok Türk boyu İç Anadolu’dan Doğu Anadolu’ya göç ettirilmiştir (Gülensoy 1993:10).

2. 3. Tarihî sıraya göre Orta Anadolu’nun nüfus yapısını derinden sarsan ve en etkili olay olarak adlandırabileceğimiz üçüncü olay ise Celâlî isyanlarıdır. Celâlî isyanları sebebiyle Osmanlı devleti Orta Anadolu bölgesine birçok askerî operasyon düzenlemiş, devlet bu isyanlar sebebiyle birçok köyü boşaltmak zorunda kalmıştır. Orta Anadolu bölgesinde 15. yüzyıldan sonra en fazla göç hareketine sebep olan olaylar bu isyanlardır.¹ İsyancıların baskı ve zulümleri insanların büyük gruplar hâlinde göç etmesine neden olmuştur. Yine bazı durumlarda devlet ile isyancılar arasında kalan halk, kurtuluşu bölgeden kaçmakta bulmuştur. Bu isyanlar, halk arasında bazı kahramanların çıkmasına da zemin hazırlamıştır. Celâlîlerden olan “Köroğlu ve Kızıroğlu’nun Kırşehir yöresindeki çatışmasını anlatan bir koşma vardır (bk Altınok 2004:4-5).”²

Kırşehir, Bozok (Yoz-gat), Kayseri, Niğde, Tavil Ahmet ve Karakaş adlı Celâlî kitleleri tara-fından 1603’te işgal edildiği dönemlerde bu dört sancağın muhafızı Kurt Ahmet Paşa idi. İsyancıları bastırmak için Kırşehir ve havalisinde çok bas-kı uygulanmıştır. (bk. Altınok 2004:5, Akdağ, 1975: 426-428). “1604-1605’te Hızır adlı bir zorba, 500-600 kişilik bir güçle Niğde ve Kırşehir sancaklarını talan etti. Onun öldürülmesinden sonra yerine geçen kenthü-dası Bıyık Ali de, Kuyucu Murat Paşa’nın Celâlîleri bastırmak için çık-tığı sefere değin yörede zulmünü sürdürdü. Ünlü Celâlî elebaşlarından Tavil Ahmet’in kardeşi Meymun, çevresine topladığı 7 bin kişilik bir güçle Kırşehir ve yöresini talan etti.” Yine Konya’da Gürcü Abdünnebi de Osmanlı’yı uğraştıran Celâlîlerdendir (bk. Cihan 1990:32).

¹ Bu konudaki kanaatlerimizin netleşmesinde göç üzerine birçok çalışması bulunan Prof. Dr. Nedim İpek yardımcı olmuştur. Yaptığımız mülâkatta sayın İpek, Orta Anadolu’da göçe sebep olan en önemli olayın Celâlî isyanları olduğunu söylemektedir.

² Anadolu’daki Celâlî isyanlarının nitelikleriyle karakterleri, Köroğlu ve Kızıroğlu Mustafa’nın destanlarıyla örtüşmektedir (Altınok 2004:4, bk. Akdağ 1975:298-299). Celâlî isyanlarının ilk bayraktarlarından biri olduğu için halk destanlarında adı efsaneleşen Köroğlu, yukarıdaki belgelerde de görüldüğü gibi, Orta Anadolu’da bir müddet etkin olmuştur (Altınok 2004:4).

2. 4. Konya ve Kırşehir'i ilgilendiren bir diğer önemli olay 19. yüzyılda (1874) meydana gelen şiddetli kuraklıklardır. Bu kıtlıkta köylünün ölmüş hayvan, ağaç kabuğu ve ot yediği dile getirilmektedir (Günşen 2000:8, İTM 2000:11). Bu kuraklık sırasında Celâli isyanları sırasındaki kadar olmasa da epeyce bir göç hareketi olduğu düşünülmektedir.³

2. 5. Konya ve özellikle Kırşehir'i ilgilendiren önemli demografik olaylardan biri de Osmanlı Devleti'nin iskân siyaseti olmuştur. Osmanlıda 17. ve 18. yüzyılda devletin büyük aşiretleri parçalayarak göçebelikten yerleşik hayata geçirmeye yönelik iskân hareketleri yoğun olarak devam etmiştir. Kırşehir, özellikle Maraş, Çukurova, Halep, Rakka bölgelerinden yoğun göçlere sahne olmuştur (bk. Günşen 2000: 9; 1997: 21; Gündüz 2004). Bu aşiretlerden en önemlisi Rışvan aşiretidir. Bu aşirete bağlı olarak Terziyanlı, Bereketli, Hamidli, Hacabanlı, Halikanlı cemaatleri vardır. Yine 16. yüzyılda Hacı Ömer, Hızır Sevrani, Kellelü, Çelikanlı, Mülukanlı, Mendübalı, Zarükanlı, Boğracı (Boğrasa), Mansurganlı, Karlı, Mandallu, Atmalı boyları vardır. Sadece Atmalı boyu 12 ayrı boya ayrılmaktadır. Yani bir aşiretin onlarca kolu karşımıza çıkmaktadır ve bir aşiret nüfus itibariyle o dönem şartları göz önüne alındığında bir şehir kuracak kadar çok nüfusa sahiptir. Bu durum Osmanlı Devleti'ni endişelendirmekte ve bu aşiretleri yerleşik hayata geçirerek kontrol altına almayı ve parçalamayı düşünmektedir. Bu iskân hareketlerinden en büyük payı Kırşehir'in aldığı görülmektedir. Başta Rışvan aşireti olmak üzere, Okçuyan, Köçekli ve Karakeçili aşiretleri Kırşehir'e 17. ve 18. yüzyılda yerleştirilen aşiretlerdendir (bk. Gündüz 2004:237). O dönemin nüfusu düşünülürse, yörenin sosyal yapısında bu göçlerin etkisi büyük olmuştur. Tabii bu durum yörenin dil yapısında da kendisi göstermiştir.

Burada yazının amacını aşmayacak şekilde sadece Rışvan aşiretinin Kırşehir'de nereye göç ettiğini belirterek bu iskân hareketlerinin yörenin sosyolojik ve dilsel yönüne ne derece etki yapabileceğini göstermek istiyoruz.⁴ Kırşehir'de Mucur ilçesinde Rışvan ve Karakuyu köyleri Rışvan aşiretindedir. Çiçekdağı ilçesinde Bereketli boyuna mensup ilçe merkezi Boyalık kasabası ile Baraklı, Şahinoğlu, Küngüş, Tat Bekirli ve Hacıoğlu Köyleri vardır. Mefganlı boyu Öksüz Kale (Yukarı Hatunoğlu, Aşağı Hatunoğlu, Uzunpınar, Uzunpınar mezarı Hüseyinli, Üçkuyu, Akpınar, Terziyanlı, Şuayiplü, Tosun Burnu, Araplı-ı Cedîd, Araplı-ı Atik, Kötü Oba, Göllü (Güllü), Seyrek, Taburoğlu, Yeşiloba, Kör Pınar, Kül

³ Bu konudaki kanaatlerimizi pekiştiren, göç uzmanı Prof. Dr. Nedim İpek'in görüşleridir. Yaptığımız mülâkatta İpek, bu kıtlığın sanıldığından fazla göçlere sebep olduğunu dile getirmektedir.

⁴ Aşiretlerin iskânı konusunda bk. Orhonlu 1987, Halaçoğlu 1991.

Höyük köylerinde yaşamaktadır. Şeyh Belanlı aşireti Bahçe Pınar, Pöhrenk, Çanak Pınar, Çevirme, Çamalak, Çiğdeli, Zekere, Şedidler ve Mahmutlu köylerinde yaşamaktadır. Millikanlı aşireti ise Çiçekdağı köyleri başta olmak üzere Kırşehir'de Alacıklı, Armutlu, Tiflik-i Sagir köylerinde yaşamaktadır. Bu Rişvan aşireti ve boylarının yaşadığı köylerin nüfusu son dönem büyük şehirlere göçlerin olmasına rağmen göz ardı edilemeyecek bir çoğunluğa sahiptir (bk. Gündüz 2004). Bu durumda yerleştirilen öbür aşiretler de düşünüldüğünde yörenin nüfus yapısının ne kadar değiştirildiği görülebilecektir.

18. yüzyıldan sonra sakin bir dönem yaşayan Konya ve Kırşehir en son Cumhuriyet dönemi mübadele göçlerinden de etkilenmiştir. Ancak bu dönem göçleri zamanın kısıtlı olması sebebiyle 60-70 yılda yörenin ağız yapısına çok fazla etkili olamamıştır.

3. SONUÇ

Konya ve Kırşehir, EAT yazı diline ait ilk eserlerin verildiği yerlerdir. Bu açıdan bakıldığında ve dönemin şartları dikkate alındığında bu yörelerin ağızlarının yazı diline kaynaklık etmemesi neredeyse imkânsız gibi görünmektedir. Günümüz Konya ve Kırşehir ağızlarındaki bazı özelliklerin öbür Orta Anadolu ağızlarıyla uyuşmaması -kanaatimce- göçler sonucu yörenin etnik ve dialektolojik yapısının değişmesine bağlanabilir. Günşen'in de dediği gibi, Orta Anadolu'nun, "tam ortasında yer alan, sürekli göç ve iskân hareketleriyle Anadolu'nun Türkleşmesi sürecinde birçok Oğuz ve Oğuz dışı Türk unsuru ile en erken kuruluşunu tamamlayan illerin içinde Kırşehir başta gelir" (Günşen 2004:254). Yani EAT yazı diline kaynaklık eden 12. ve 13. yüzyıldaki Türk ağızları ya yoğun göçler sonucu değişime uğramış ya da o ağızları konuşan halk buldukları bölgeden batıya veya kuzeye göç etmek zorunda kalmıştır.

Kırşehir'deki Türk boylarına bakıldığında Altay, Afganistan, Kırgız, Türkmen, Alan, Oğuz, Halaç, Kuman, Tatar Türklerinden müteşekkil 52 boyun izine rastlamak mümkündür. (bk. Günşen 1997). Bu farklı ağızlara hatta lehçe ve şivelere sahip boylar yüzyıllar içerisinde dil bakımından da kaynaşmışlardır. Kırşehir ve Konya'nın bugün ağız yapısının öbür Orta Anadolu ağızlarından farklı olmasının sebeplerinden birisi de çok farklı Türk unsurunun bir araya gelip kaynaşmasında aranabilir.

Bu konudaki tatmin edici cevaplar, ancak Anadolu'nun iç göç tarihî incelemeleri tamamlandığında ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

- AKDAĞ, Mustafa (1975), *Celâli İsyanları*, Bilgi Yayınları, Ankara.
- AKDAĞ, Mustafa (1975), *Türk Halkının Dirlik Düzenlik Kavgası (Celâli İsyanları)*, Bilgi Yayınları, Ankara.
- ALTINOK, Baki Yaşa (2004), "Kırşehir Tarihinde Dört Olay ve Bunlar Hakkında Söylenen Dört Şiir", *1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003)*, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yay., Kırşehir, s. 1-14.
- BURAN, Ahmet (1992), *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Üzerine Araştırmalar II. (Ağızlar)*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- CAHEN, Claude (2000). *Osmanlılardan Önce Anadolu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 100, İstanbul.
- CİHAN, Avşar (1990), *Kırşehir ve İlçeleri*, Ankara.
- DEVELİ, Hayati (1999), "Ağız Özellikleri Taşıyan Bir Eski Türkiye Türkçesi Metni Fatıha Tefsiri", *İlmî Araştırmalar*, S. 6, s. 63-81, İlim Yayma Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- DEVELİ, Hayati (2002a), "Eski Türkiye Türkçesi Ağızlarının Sınıflandırılmasında Morfolojik Esaslar", *Türkbilig* (2002/4), Ankara, 117-124.
- DEVELİ, Hayati (2002b), "Eski Türkiye Türkçesi Ağızlarının Sınıflandırılması", *The Linguistic Heritage of The Seljuks, Sources for the History of the South West Turkic Linguistic Varieties*, University of Mainz Institute of Oriental Studies, 25-27 January 2002, Mainz-Almanya.
- DEVELİ, Hayati (2004a), "Tursun Fakih Gazavâtname'sinin Ağızbilimsel Özellikleri", *İlmî Araştırmalar*, S. 17, Güz, Gökkubbe Yayınları, İstanbul.
- DEVELİ, Hayati (2004b), "Kadi Burhaneddin'in Dili Azerbaycan Türkçesi midir?", *1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003) Bildirileri*, G. Ü. Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları, Kırşehir, s. 133-143.
- DEVELİ, Hayati (2004c), "Evliya Çelebi Seyahatnamesi Göre XVII: Yüzyıl Azerbaycan-Türkmen Ağzı", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I (20-26 Eylül 2004)*, TDK Yayınları, Ankara, s. 767-786.
- DUMAN, Musa (2004), "Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Bazı Metinlerdeki Dil Uyumuna Aykırı Örnekler Üzerine", *V. Uluslararası Türk*

- Dili Kurultayı Bildirileri I (20-26 Eylül 2004)*, TDK Yayınları, Ankara, s. 793-804.
- DUMAN, Musa 2002, "On the usage of the adverbial suffix +IA in Old Anatolian Turkish", *Turkic Languages*, Ed. by Lars Johanson, v. 6 (2002) 1, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, p. 8-18.
- ERDEM, Mehmet Dursun (2005), "Ağızlardan Etkilenme Derecelerine Göre Osmanlı ve Eski Anadolu Türkçesi Metinleri ve Bu Metinlerin Diline Kaynaklık Eden Ağızlar", *İlmî Araştırmalar*, S. 21, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul.
- GÖDE, Kemal (1994). *Eratnahılar (1327 – 1381)*, TTK Yayınları, Ankara.
- GÜLENSOY, Tuncer (1993), *Doğu ve Güneydoğu Ağızları Üzerine Düşünceler*, Boğaziçi Yayınları, Ankara.
- GÜNDÜZ, Ahmet (2004), "XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Durumu ve Kırşehir'e Yerleştirilen Rişvan, Okçuyan, Köçekli ve Karakeçili Aşiretleri Hakkında Bilgiler", *1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003)*, Haz. Ahmet GÜNŞEN, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları, Kırşehir.
- GÜNŞEN, Ahmet (1997), *Anadolu'nun Türkleşmesi Sürecinde Türk Soy, Boy, Oymak ve Cemaatleri ile Kırşehir*, Ahilik Araştırma ve Kültür Vakfı Yayınları, No:7, İstanbul.
- GÜNŞEN, Ahmet (2000), *Kırşehir ve Yöresi Ağızları*, TDK Yayınları, Ankara.
- HALAÇOĞLU, Yusuf (1991), *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun İskan Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, Ankara.
- İTM (T. C. Kırşehir Valiliği İl Turizm Müdürlüğü) (2000), *Kırşehir İli Turizm Envanteri*, İl Özel İdare Müdürlüğü Yay., Kırşehir.
- KARAHAN, Leylâ (1996), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, TDK Yayınları, Ankara.
- KARAHAN, Leylâ (2000), "Eski Anadolu Türkçesinin Kuruluşunda Yazı Dili-Ağız İlişkisi", 25-29. 09. 2000 Çeşme 4. Uluslar Arası Türk Dil Kurultayı Bildirileri, Çeşme.
- KOCATÜRK, Saadettin (2000), *Gülşehrî ve Felek-Nâme*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

- KORKMAZ, Zeynep (2004), "Emir Hidâyetullah Divanı'nın Dil Yapısı Üzerine Görüşler", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri II (20-26 Eylül 2004)*, TDK Yayınları, Ankara, s. 2023-2033.
- KÜTÜKOĞLU, Bekir (1993). *Osmanlı-İran Siyâsî Münâsebetleri (1578 - 1612)*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- ORHONLU, Cengiz (1987), *Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskanı*, İstanbul.
- SÜMER, Faruk (1967). *Oğuzlar*, Ankara.
- ŞAPOLYO, Enver Benhan (1972), *Selçuklu İmparatorluğu Tarihi*, Ankara.
- TOGAN, A. Zeki Velidî (1981), *Umumî Türk Tarihi'ne Giriş I*, İstanbul.
- YÜCEL, Yaşar – SEVİM, Ali (1991). *Osmanlı Klâsik Döneminin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni*, TTK Yayınları, Ankara.